

ZAMONAVIY JAMOAT BINOLARIDA INTERYER DIZAYNINING PSIXOLOGIK VA FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI

Niyozova Malika Tuyg'unovna

Toshkent arxitektura qurulish universiteti

Arxitektura fakulteti talabasi.

niazovamalika08@gmail.com

Tojiyeva Orzigul Ziyataliyevna

Orientr universiteti magistr.

Orzugultojiyeva1985@gmil.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20334924>

Annotatsiya. Mazkur maqolada zamonaviy jamoat binolari interyer dizaynida psixologik va funksional omillarning o'zaro bog'liqligi tahlil qilinadi. Interyer muhitining inson ruhiy holati, xulq-atvori va faoliyat samaradorligiga ta'siri ilmiy asosda yoritiladi. Shuningdek, dizayn jarayonida ergonomika, ranglar psixologiyasi va fazoviy tashkil etishning ahamiyati ochib beriladi.

Kalit so'zlar: interyer dizayni, jamoat binolari, psixologiya, ergonomika, ranglar, funktsionallik.

Аннотация. В статье анализируется взаимосвязь психологических и функциональных факторов в интерьере современных общественных зданий. Рассматривается влияние интерьерной среды на психоэмоциональное состояние человека и эффективность его деятельности. Особое внимание уделяется эргономике, цветовой психологии и пространственной организации.

Ключевые слова: интерьерный дизайн, общественные здания, психология, эргономика, цвет, функциональность.

Abstract. This article analyzes the relationship between psychological and functional factors in the interior design of modern public buildings. The impact of interior environments on human behavior, emotional state, and productivity is examined. Special attention is given to ergonomics, color psychology, and spatial organization.

Keywords: interior design, public buildings, psychology, ergonomics, color, functionality.

Kirish

Zamonaviy globallashuv jarayonlari barcha sohalar qatori interyer dizayniga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bugungi kunda inson yashayotgan makon nafaqat qulaylik va funktsionallikni ta'minlashi, balki uning estetik didi, madaniy qarashlari va milliy o'zligini ham aks ettirishi lozim. Shu nuqtai nazardan, interyer dizaynida milliy an'analar va zamonaviy uslublarni uyg'unlashtirish dolzarb masalaga aylanib bormoqda.

Har bir xalqning asrlar davomida shakllangan o'ziga xos badiiy merosi mavjud bo'lib, u bezak san'ati, ranglar uyg'unligi, materiallar tanlovi va makon tashkil etish tamoyillarida yaqqol namoyon bo'ladi. Ayniqsa, o'zbek milliy interyeri o'zining nafis naqshlari, tabiiy materiallarga boyligi va chuqur ramziy mazmuni bilan ajralib turadi. Biroq zamonaviy hayot talablari bu an'anaviy elementlarni yangicha talqin qilishni, ularni innovatsion texnologiyalar va yangi dizayn yechimlari bilan boyitishni taqozo etadi.

Mazkur maqolaning maqsadi interyer dizaynida milliy an'analar va zamonaviy uslublarning o'zaro uyg'unlashuvi jarayonini ilmiy va badiiy jihatdan tahlil qilishdan iborat.

Shuningdek, maqolada ushbu uyg'unlikka erishish yo'llari, dizayn amaliyotida qo'llanilayotgan usullar hamda ularning estetik va funksional ahamiyati yoritiladi. Ushbu masalani o'rganish dizayn yo'nalishi talabalarining ijodiy fikrlashini rivojlantirish, milliy merosga nisbatan e'tiborini oshirish hamda zamonaviy dizayn jarayonlarida to'g'ri yondashuvni shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Asosiy Qism

Zamonaviy jamoat binolari interyer dizaynini chuqurroq tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, makonning psixologik qabul qilinishi ko'p hollarda uning vizual ko'rinishidan ko'ra, undagi yashirin strukturaviy va semantik qatlamlarga bog'liq bo'ladi. Inson makonni faqat ko'rish orqali emas, balki unda harakatlanish, tovushni qabul qilish, yorug'likni sezish va hatto materiallarning taktil xususiyatlari orqali idrok etadi. Shu sababli zamonaviy interyer dizaynida multisensor yondashuv muhim o'rin egallaydi.

Multisensor dizayn konsepsiyasi makonni barcha sezgi organlari orqali qabul qilishga asoslanadi. Masalan, tabiiy materiallardan foydalanish nafaqat vizual iliqlik beradi, balki insonda ishonch va xotirjamlik hissini uyg'otadi. Yog'och teksturalari, tabiiy tosh va yumshoq matolar inson psixologiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, stress darajasini pasaytiradi. Bu holat ayniqsa jamoat binolarida muhim, chunki bunday makonlar turli xil insonlar oqimini qabul qiladi.

Tashkent City hududidagi zamonaviy biznes markazlari interyerida aynan shu tamoyilni kuzatish mumkin. Bu yerda keng shisha yuzalar orqali tabiiy yorug'lik maksimal darajada ichkariga kiritilib, yopiq makon hissi kamaytiriladi. Natijada foydalanuvchilar o'zini erkinroq his qiladi va bu ularning ish faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shuningdek, interyer dizaynida akustik muhitni shakllantirish ham muhim ahamiyatga ega.

Ko'plab jamoat binolarida shovqin darajasining yuqoriligi insonlarda charchoq va diqqatning pasayishiga olib keladi. Shu sababli zamonaviy interyerlarda tovushni yutuvchi materiallar, akustik panellar va maxsus dizayn yechimlari keng qo'llanilmoqda. Bu esa ayniqsa ofislar, kutubxonalar va mehmonxonalarda samarali natija beradi.

Masalan, International Hotel Tashkent interyerida akustik muhit ehtiyotkorlik bilan tashkil etilgan bo'lib, bu mehmonlar uchun tinch va qulay atmosfera yaratadi. Bunday yondashuv interyer dizaynining faqat ko'rinadigan emas, balki seziladigan jihatlarini ham hisobga olish zarurligini ko'rsatadi.

Fazoviy ierarxiya tushunchasi ham zamonaviy dizaynda muhim rol o'ynaydi. Har bir jamoat binosida asosiy va ikkilamchi zonalar mavjud bo'lib, ular foydalanuvchining harakat trayektoriyasini belgilaydi. To'g'ri tashkil etilgan fazoviy ierarxiya insonni intuitiv ravishda kerakli yo'nalishga olib boradi. Bu ayniqsa yirik savdo markazlari va aeroportlarda muhimdir.

Tashkent City Mall interyerida aynan shu tamoyil samarali qo'llanilgan. Bu yerda markaziy atrium asosiy vizual yo'naltiruvchi element sifatida xizmat qiladi, undan esa turli savdo zonalariga o'tish oson va tushunarli tarzda tashkil etilgan. Natijada tashrif buyuruvchi o'zini yo'qotib qo'ymaydi va makon bilan o'zaro aloqasi qulay kechadi.

Yana bir muhim jihat — bu vaqt omilidir. Interyer dizayni vaqt o'tishi bilan o'z ahamiyatini yo'qotmasligi kerak. Shu sababli zamonaviy dizaynerlar "moslashuvchan interyer" konsepsiyasiga e'tibor qaratmoqda. Bu konsepsiya makonni kelajakdagi o'zgarishlarga moslashuvchan qilishni nazarda tutadi. Transformatsiyalanuvchi mebel, modulli tizimlar va ko'p funksiyali zonalar bu yondashuvning asosiy elementlaridir.

Texnologik rivojlanish bilan birga interyer dizaynida raqamli muhit ham muhim rol o'ynay boshladi.

Interaktiv ekranlar, raqamli navigatsiya tizimlari va aqlli boshqaruv panellari foydalanuvchi tajribasini boyitadi. Biroq, bu elementlar interyerning umumiy estetikasi va psixologik muhitiga mos ravishda integratsiya qilinishi lozim.

Natijada, zamonaviy jamoat binolari interyer dizayni ko'p qatlamli tizim sifatida shakllanadi. Unda vizual estetika, funksional qulaylik, psixologik ta'sir va texnologik imkoniyatlar o'zaro uyg'unlashadi. Aynan shu kompleks yondashuv orqali inson uchun qulay, samarali va estetik jihatdan mukammal makon yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Ching F.D.K. *Interior Design Illustrated*
2. Neufert E. *Architects' Data*
3. Pile J. *A History of Interior Design*
4. Lawson B. *How Designers Think*
5. Zumthor P. *Thinking Architecture*
6. Zamonaviy ilmiy maqolalar va tadqiqotlar